

Володимир Тухлян

Сучасний світ часто порівнюють з супермаркетом: він пропонує людині надзвичайно широкий вибір дуже різних справ. Не винятком є й релігійна сфера. Сучасна людина може легко розгубитися перед різноманіттям релігій, церков, сект, культів... У неї може скластися хибне враження, що для того, щоб повноцінно розвиватися у духовній сфері, їй достатньо просто вибрати якусь одну з цих релігійних організацій.

Дехто так і поступає обираючи те, що йому подобається: де коротша молитва, де менше зобов'язань, де не ставлять високих моральних вимог, де, зрештою, їй «комфортніше»... Але чи такий підхід правильний? У цій статті спробуємо оглянути сутність людської спільноти, пояснити, чим правдива Церква відрізняється від сект й інших релігійних рухів.

«Адаме де ти?» (Бут 3, 9), – цим питанням Господь в Раю звертається до Адама спонукаючи його до покаяння. Так він й надалі продовжує звертатися до кожної людини через голос совісті. Бог кожному людину «кликає по імені», щоб вона могла особисто зреалізуватися, як кажуть у народі, не прожити життя марно, а виконати Господню волю. Найкраще місце, де це можна зробити, – Христова Церква. Тут християнин слухає Слово Боже, яке лунає через Св. Письмо, і прислухається до Божої волі, вираженої в заповідях. Церква XXI століття залишається тим старозавітнім «ковчегом», в якому людина спасається від гріха. Впродовж історії також постають й інші «ковчеги», які впевнено запрошують людину до свого екіпажу, обіцяючи захист та спасіння. Але слід пам'ятати, що важливо бути в тому «ковчезі», який прямує у правильному напрямку.

Бог створив людину, як передає книга Буття, із «земного пороху» – матерії, вдихаючи їй «віддих життя», завдяки чому людина стала «живою істотою» (пор. Бут 2, 7). Святе Письмозображує Творця в образі Гончара, Котрий «ліпить» із земної глини людину на Свій Образ. Образ Божий в людині – основа не лише особової неповторності людини, а й

людської спільноти: «Сказав Бог: Сотворімо людину на Наш образ і на Нашу подобу [...]. І сотворив Бог людину на Свій образ; на Божий образ сотворив її; чоловіком і жінкою сотворив їх» (Бут 1, 26-27) . Ці слова відкривають Божий задум створити людину спільнотою. Важко собі уявити людське життя відокремленим, ізольованим від інших. Не можна вперто сидіти в своїй зоні комфорту і чекати, поки хтось прийде. Часом треба піти до інших, щоб глибше зрозуміти Боже покликання і його реалізувати. Як зауважує релігійний філософ і представник персоналізму Мартін Бубер, «сутність людського існування відкривається тільки в спільноті; в єдності людей між собою, яка базується на реальності розрізнення між Я і Ти» . Природу людської спільноти яскраво передає останній стих другої глави книги Буття: «А були вони обоє, чоловік і його жінка, нагі, та (одне одного) не соромилися». (Бут 2, 25). В райському стані людська нагота не лише вказує на безпристрасність у відносинах між чоловіком і жінкою, але, передусім, показує щирість у спілкуванні, простоту і цілковиту взаємодовіру, завдяки якій не потрібно було здаватися іншим, кращим, маскуватися чи захищатися від інших.

Однак через гріх прародичів у міжлюдських відносинах з'являється відчуження і протиставлення чоловіка до жінки: «Тоді відкрилися їм обом очі, й вони пізнали, що вони нагі; тим то позшивали смоківне листя і поробили собі пояси» (Бут 3, 7). Разом з відкриттям людиною своєї наготи, входить у людські відносини лицемірство, недовіра, заздрість, гнів. Гріх не тільки послабив кожну людину зокрема, але й вразив людську спільноту . Кожна людина відчувається ослабленою, в якому б часі вона не жила. Для реалізації Божого покликання, яке полягає у спасінні, їй потрібна допомога: як від людей, так і від Бога. Допомога від людей полягає у створенні спільноти. Сутністю й основою будь-якої спільноти є її учасник – людина, яка приходить до неї. Таким чином спільнота – це група людей, поєднаних особливим зв'язком. Вони бажають бути разом, щоб виконати спільну мету – здійснити Божий задум. Допомога від Бога полягає у тому, що Господь дарує людині розуміння того, що потрібно зробити, аби зреалізуватися в Божому покликанні. Середовищем, в якому людина поступово вчиться прислухатися до Божої волі, є Церква. «Церква є основою і підтримкою розумового й морального рівня людства, а тому й українського народу», – навчає Йосиф Сліпий .

Через гріх, який вражає також і спільноту, послаблюється зв'язок людей з Богом. Це проявляється у тому, що впродовж історії з Церкви відколювалися різні спільноти, наголошуючи на своєму, відмінному від істини, вченні. Так зароджувалися секти (лат. *secta* – походить від *sequor* – «йти за кимось, слухатися» або від *secare* – «різати, відсікати»). Для сект характерна претензія на винятковість своєї ролі, доктрини, ідейних принципів, цінностей. Секта – це певний тип релігійної групи, котра відокремилася від традиційної релігії і має притаманне вчення, яким спотворює чи заперечує або має на меті викликати зміни тієї релігії, з якої вона вийшла.

Об'єктом зацікавлення сект і релігійних рухів є людина зі своїми потребами. Існує багато думок про те, чому і для чого виникають секти. Заслуговує уваги думка давньоримського мудреця Сенеки, який у X листі до Луцилія цікавим прикладом показує згубні наслідки тих, які віддалися від спільноти в пошуку чогось кращого. «Кажуть, – пише Сенека, – що філософ Кратет побачив юнака, який прогулювався самотньо десь на відлюдді... і той запитав його, що він там робить сам-один. «Бесідую, – відповів, – сам із собою». На те

Кратет: «Бережися, прошу, і будь пильний: ти можеш бесідувати із поганою людиною» . Людям подобається проводити час наодинці... творити в своїй голові постійні монологи, тому що багато з них не знаходять підтримки і розуміння в своїй сім'ї, школі, університеті, на роботі, серед сусідів і, врешті-решт, навіть у храмі. Тому відокремитися від інших виглядає начебто найкращою альтернативою. Однак без спілкування особа втрачає критерій здорового глузду, і це може призвести до того, що вона, за словами філософа Кратета, розмовляючи з собою насправді може розмовляти з «поганою людиною». Недуховна людина шукає спільноти заради себе, щоб подолати самотність або стрес задля власного ствердження, психічного узалежнення інших від себе або навпаки. Саме через це виникають псевдо-харизматичні секти, руйнуючи свідому частину психіки і підпорядковуючи людину своїм цілям.

Успіх сект можна пояснити тим, що вони використовують почуття самотності і духовних пошуків людини. Вони немовби «бомбардують любов'ю», щоб не зіпсувати перше враження. Через якийсь час настає ізоляція новачків. Така фізична відокремленість від суспільства сприяє втраті особою відчуття дійсності. Кінцева мета – контроль над всіма сферами життя людини. Головне завдання: перетворити вільну особу в безликого індивіда. Як зауважує Еманюель Муньє, люди радіють спільному життю, тому що: з одного боку, – вони знайшли один одного, а з іншого, – це дозволяє їм наповнити спорожнілі душі пустими розмовами, які насправді не зближують, як вони собі думають, а віддаляють їх один від одного . Секти не дозволяють людині побути наодинці. Весь час вони мають виконувати якесь завдання: продавати книги, газети, вербувати нових учасників і таке інше. Підпорядкування групі досягається шляхом залякування а також загрозою духовних і фізичних наслідків у випадку порушень. Секти плекають у своїх учасників почуття унікальності. Їх переконують, що тільки у секті можливе спасіння, а всі інші приречені на погибель. Також акцентується вкрай негативне ставлення до традиційної релігії, християнства, Церкви і всього світу.

Будь-яка релігія, християнська, мусульманська, юдейська, відрізняються від сект тим, що закликають чинити добро у цьому світі і залишають їй буферну зону для самореалізації. Віруюча людина має свободу вибору, бо релігія хоч і дає конкретні настанови, та все ж залишає право вибору за людиною. Однак чому багато людей іде в різні секти, чому їх так легко переманити? Як відповідає Любомир Гузар в одному з інтерв'ю: «Церква – спільнота віруючих. То мусить бути жива спільнота, а не якась формальна... Кожного разу ми повинні виходити з церкви кращими, бо ж ми там зустріли Бога у дуже особливий спосіб. Бог є всюди, але в церкві в дуже особливий спосіб» . Виходити кращим – означає вносити у спільноту щось своє, а не використовувати її задля користі. Саме це допомагатиме спільноті бути живою. Тоді в людини не виникатиме бажання полишати спільноту, якою є Церква, в пошуках начебто чогось кращого, яким, на перший погляд, є секта.

Володимир Тухлян, Жива Церква, чи «бомбардування любов'ю»?// СЛОВО №1 (73)